

Perustaisinko yrityksen?

Yrittäjyys on yksi vaihtoehto työllistyä myös silloin, jos kokee, ettei omaa osaamistaan pääsee toteuttamaan työelämässä vamman tai sairauden takia. Vaikka yrityksen perustaminen tuntuisi isolta askeleelta, aina voi selvittää liikeideansa mahdollisuudet.

Vammaisten henkilöiden yrittäjyyttä tukevat TE-palvelut ja eläke- ja vakuutusyhtiöt. Tietoa saa myös vammaisjärjestöjen yritysneuvoilta sekä kunnan yritys- tai elinkeinoneuvjalta ja uusyrityskeskuksista.

Näkövammaisten liiton yrittäjyysneuvontapalvelu on yksi esimerkki vammaisjärjestöjen yrittäjille suunnatusta tuesta, jota liitto on tarjonnut jo 1970-luvulta lähtien.

– Suomessa on noin 1 000 näkövammaista yrittäjää, yleensä hierojina tai käsityöläisinä, kertoo yrittäjyysneuvoja **Jaana Argillander** Näkövammaisten liitosta.

– Näkövammaisista yrittäjistä noin 40 prosenttia toimii fysioterapia-alalla. Lisäksi on maanviljelijöitä, it-ohjaajia, tulkkeja, kääntäjiä, pianovirittäjiä, juristeja ja kaupan alalla toimivia yrittäjiä. Nousussa ovat olleet terveysalan palveluita tarjoavat yrittäjät, kuten psykologit, psykoterapeutit ja erilaisiin hemmotteluhoitoihin erikoistuneet yrittäjät, jatkaa Argillander.

Näkövammaisista yrittäjistä suurin osa harjoittaa ammattiaan toiminimellä.

PÄÄASIAALLISET TUET

Starttiraha on TE-toimiston myöntämä tuki yrittäjän toimeentulon turvaamiseksi. Työkyvyttömyyseläkettä saava ei ole pääsääntöisesti oikeutettu starttirahaan.

– Kuitenkin esimerkiksi invaliditeetin tai sokeuden perusteella saatava eläke oikeuttaa hakemaan starttirahaa, kertoo Argillander.

Alkava yrittäjä, jolla on vamma tai sairaus, voi hakea elinkeinotukea joko Kelasta tai työeläkelaitoksesta.

Kelan elinkeinotukea voi hakea työn aloittamista sekä työvälineiden hankintaa varten. Tukea voi hakea myös toiminnassa oleva yritys työvälineiden hankintaan, jos ne tulevat hakijan henkilökohtaiseen käyt-

Tuntuu ihmeelliseltä, että ihminen, joka on opiskellut ammattiin, ei voi harjoittaa ammattiaan tietojärjestelmien esteellisyyden takia.

töön ja ovat sairauden tai vamman takia tarpeellisia työn tekemisessä. Elinkeinotuen määrä perustuu tarpeellisuus- ja kohtuullisuusohjaukseen. Se on enintään 80 prosenttia hyväksytystä kustannusarviosta ja enintään 17 000 euroa.

– On myös apurahoja, joita henkilö voi hakea esimerkiksi yritystoimintaan liittyvän koulutuksen tai kurssien ostamista varten, sanoo Argillander.

Yrittäjyys katsotaan palkkatyön tapaan työksi. Jos vammaisella henkilöllä on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa eikä hän voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia, hänellä on subjektiivinen oikeus hakea esimerkiksi kuljetuspalveluita työnsä tekemiseksi.

Kelalta voi hakea myös tukea apuvälineiden hankintaan, jotka Kela korvaa kokonaan. Ennen hankintoja henkilön pitää kuitenkin käydä apuvälinekartoituksessa, jonka jälkeen asiantuntija kirjoittaa lausunnon apuvälinetarpeesta. Hankinnat pitää myös kilpailuttaa.

– Apuvälineitä myönnetään hyvin myös yrittäjille ja toimivillakin yrittäjillä on mahdollisuus hakea niitä. Tuloja yritystoiminnasta pitää olla kuitenkin riittävästi, sillä tukea ei myönnetä harrastustoimintaan, sanoo Argillander.

MUITA YRITTÄJIÄ TIUKEMMALLA

– Vamma tuo yrittämiseen kolmannen duunin. Ensinnäkin se työ, mitä varten yritys on perustettu. Toisena ovat yrittäjyyteen liittyvät tehtävät, kuten hallinto ja markkinointi. Lisäksi tulevat omasta vammasta johtuvat aikaa ja resursseja vievät asiat, kuvaa Argillander vammaisyrityksien erityispiirteitä.

Esimerkiksi henkilökohtaista palvelua on yhä vaikeampi saada TE-toimistossa. Asiakkaat ohjataan netin käyttöön, mikä voi olla apuvälineitä käyttävälle näkövammaiselle yrittäjälle jopa mahdotonta.

– Näkövammaisilla yrittäjillä menee muita enemmän aikaa esimerkiksi matkustamiseen ja matkojen suunnitteluun, laskutukseen, tiedon hankintaan tai nettisivujen päivitykseen. Jos yrittäjä tarvitsee henkilökohtaista avustajaa, hänestä tulee myös työnantaja, mikä vuorostaan lisää hallinto- ja tehtäviä, sanoo Argillander.

Joidenkin asioiden hoitamiseksi vammaisen henkilö on pakko ostaa palvelu ulkopuolelta, mikä lisää yrityksen kuluja.

– Jaksaminen vamman tai sairauden tuomissa lisätoissa on noussut esiin muillakin vammaisryhmillä, sanoo Argillander.

Näkövammaisen henkilön pääseminen sosiaalitoimeen harjoittelijaksi tai töihin on käynyt myös lähes mahdottomaksi, koska asiakasrekisterit eivät ole ollenkaan yhteensopivia näkövammaisten apuvälineiden kanssa.

– Tuntuu ihmeelliseltä, että ihminen, joka on opiskellut ammattiin, ei voi har-

Yrittäjyysneuvoja Jaana Argillander kertoo, että vammaisen yrittäjä voi saada subjektiivisena oikeutena kuljetuspalveluita.

joittaa ammattiaan tietojärjestelmien esteellisyyden takia, sanoo Argillander.

Yrittäjillä haasteena on muun muassa siirtyminen nettiajanvarauksiin, joita sokeiden on hyvin vaikea käyttää.

KYSYMYKSIÄ

Yrittäjyysneuvoja Argillanderin työ on paljon kysyjien ohjaamista oikeisiin palveluihin. Uusia yrittäjiä hän ohjaa paljon uusyrityskeskuksiin, olipa henkilö sitten työkyvyttömyyseläkkeen saaja tai ei.

– Minulta kysytään usein, mitä pitää tehdä ja millaisia hakemuksia täyttää, jos perustaa yrityksen. Yritystä miettivät kysyvät myös mielipidettä liikeideastaan tai mistä voisi hankkia toimitilat, sanoo Argillander.

– Paljon kysytään myös sosiaaliturvasta, erityisesti yrittäjän eläketurvasta, kuten

YEL-vakuutuksesta ja eläkkeen ansiorajoista. Jos yrittäjä maksaa vakuutusta minimi-tulon mukaan, siitä ei kerry juuri mitään. Jos sairastuu tai joutuu työkyvyttö-mäksi, päivärahat ja eläke tulevat olemaan tosi pienet. YEL-maksut olisi hyvä ottaa huomioon alun perinkin yrityksen kannatavuuslaskelmissa.

Argillander nostaa neuvontapuheluissa esiin myös erilaisia oikeuksia, joihin vammaisen yrittäjä on oikeutettu. Hän kysyy usein, miten henkilö aikoo järjestää liikkumisen, tarvitaanko kuljetusapua tai henkilökohtaista avustajaa.

– Näkövammaisen yrittäjä voi myös tarvita näkemiseen liittyviä apuvälineitä, kuten ruudunlukuohjelmaa, valaistusta, suuren-ohjelmia, lamppeja tai muita optisia välineitä. Kysyn yleensä, milloin nämä

laitteet on päivitetty ja ohjaan hakemaan muun muassa tietokoneen apuvälineitä Kelasta, kertoo Argillander.

Myös jo toimivista yrityksistä soitetaan yrittäjyysneuvojille.

– Joillakin on edessä yrityksen lopettaminen tai sitten halutaan tietää, mitä tukea voisi saada työntekijän palkkaamiseen. Meiltä on tiedusteltu myös sosiaalisen yrityksen perustamisesta.

– Meihin ovat yhteydessä myös keskussairaaloiden kuntoutusohjaajat ja sosiaalityöntekijät, oppilaitosten ammattiopettajat sekä oman liiton asiantuntijat, Jaana Argillander mainitsee. ✘